

Paavo Oinonen

KESÄKARNEVAALEILLA KANKKULASSA

Huomioita radiosarjan huumorista

¹ Antero Alpola, *Viihdevuosien vilinässä. Radiokauteni ensimmäinen puoliaika 1945-1960.* Hämeenlinna: Karisto Oy 1988, 205-206.

² Antero Alpolan haastattelu, 17.6.1993.

Kesällä 1958 alkoi Suomen Yleisradiossa pitkäaikainen ja paljon huomiota saanut ajanvieteohjelmasarja *Kankkulan kaivolla*. Sarjan taustavoimina ja pääasiallisina kirjoittajina olivat Antero Alpola ja Aune Ala-Tuuhonen. Ajanvietetoimituksen vetäjä Antero Alpola kertoo, että toimituksessa päätettiin luoda uusi käsikirjoitus pohjainen, fiktiivinen ohjelma. Kun tapahtumapaikkaa mietittiin, Aune Ala-Tuuhonen ehdotti Kankkulan kaivoa. Sanonta jonkin menosta kuin Kankkulan kaivoon oli kaikille tuttu.

Alpola kertoo virikkeenä olleen ruotsinkielisellä puolella lähetyn *Dans på logen* -ohjelman, jossa saaristopaikkakunnan laiturilla väki vietti suvista iltaa hanurin soidessa. Alpolan tavoitteena oli silti fiktio ja lavastetut tilanteet. Hän tiivistää lähtökohdat muistelmissaan: "*Kankkulan kaivolla* -ohjelma ei kuvannut mennyttä aikaa. Se ei ivannut maalaisväestöä. Se ei ollut areena, jossa satiirisin keinoin kuvasteltiin yhteiskunnallisia ilmiöitä. Sen tarkoitus oli pelkästään huvittaa."¹

Yleisradion ajanvieteohjelmistossa *Kankkulan kaivolla* -sarjasta muovautui omintakeinen kokonaisuus. Perusilmeensä puolesta ohjelman voi luokitella hupailuihin. Antero Alpolan oman määritelmän mukaan hupailuihin kuului yleensä juontoja, kuulutuksia, pikkuilkeitä sketsejä tai monologeja. Puheosuuksien väliin sijoitettiin musiikkia.²

Huumori ja komiikka

Artikkelissani tarkastelen *Kankkulan kaivolla* -ohjelman huumorin keinoja ja rakennusaineita. Näistä elementeistä uskon löytäväni myös

joitakin avaimia ohjelman suosion syihin, joita arvioin artikkelin lopussa. En paneudu paljon teoretisoituihin huumorin ja komiikan tutkimuksen ongelmiin, vaan työskentelen yksinkertaisen operatiivisen määritelmän kautta.

Kansanhuumoria tutkinut Seppo Knuutila esittää auttavan jäsentelyn. Hän toteaa väitöskirjassaan seuraavasti: "Monet tutkijat ovat käyttäneet huumoria erityismerkitysten ohella yleiskäsitteenä, joka kattaa alan kaiken erityisyyden (naurun, koomisen, ilon, ironian, vitsit, kaskut, pilailusuhteet, komediat jne.)." Knuutila muistuttaa myös koomisuuden ja huumorin täsmennyksestä, jonka muun muassa kirjallisuudentutkija Aarne Kinnunen on esittänyt.³ Tämän varsin vaikiintuneen huumorintutkimuksen käsityksen mukaan koomisia tilanteita luodaan, kun taas huumori on asenne. Näin ollen koominen on huumorin edellytys.⁴ Teen seuraavassa artikkelissani huomioita *Kankkulan kaivolla* -radiosarjan huumorista, mutta käytännössä kirjoituksen keskiössä ovat ohjelman koomiset keinot.

Tarkasteltavanani on neljä *Kankkulan kaivolla* -jaksoa 1960-luvun ensimmäiseltä puoliskolta. Lisäksi olen käyttänyt esimerkeissani sarjan toisen käsikirjoittajan, Annulin (Aune Ala-Tuuhonen) Kankkulamateriaalia sisältävää pakinakokoelmaa *Tippavaaran vanhan isännän kootut seokset* (1965).⁵

Yleisradio ja ajanviette

Radiossa komiikka kuului teatteriosaston alaisuudessa toimivalle ajanvietteosastolle.⁶ Ajanvietteen asema radiossa osoittautui monesti ongelmalliseksi. Eurooppalaisen mallin mukaan järjestetyllä suomalaisella yleisradiotoiminnalla oli ensisijaisesti kansansivistykselliset ja tiedotukselliset tavoitteet. Silti yhtiön tehtäviin luettiin myös "jalostavan ja viattoman ajanvietteen hankkiminen varsinkin etäällä liikekeskuksista asuvien tarpeita silmälläpitäen sekä yleensä sivistyskeskuksiin kerääntyneen tiedon ja taiteen levittäminen kansamme laajoille piireille".⁷

Ajanvietteohjelmiston asema oli arka sekä herkkänahkaisen kuulijakunnan että radiotoiminnan valvojatahojen takia. Vuonna 1952 ajanvietteosaston vetäjä Antero Alpola luonnehtii *Suomen Sosialidemokratian* palstoilla ajalle hyvin kuvaavasti kabarettiohjelmien järjestämistä: "Niissä ei saa olla alkoholin käyttöä, politiikkaa, maalaisten pilkkäämistä (kaupunkilaisia saa kyllä irvistellä) eikä eroottisia kaksimielisyyksiä." Paljolti kirjoittamattomat säännöt asettivat yleisradiovihteelle melko tarkat raamit. "Koska radiossa on siis perin rajoitetut mahdollisuudet tarjota ajanvietteen puitteissa satiirin suolaamia ajankohtaisuuksia, on se vienyt monessa tapauksessa sanoilla leikittelyyn ja tyyliin kohdistuvaan parodiointiin", jatkaa Alpola rajoitusten harmittelua.⁸

Vuonna 1957 Antero Alpola pohtii *Radiokuuntelija*-lehdessä niin ikään ajanvietteohjelmien yleisöpalautetta, jota tulee ohjelmajohtolta, sanomalehtikritiikistä ja kuuntelijoilta. "Tekijöiden kannalta tilanne on samalla kertaa sekä lohdullinen että surkea, koska kolmitahoinen

³ Seppo Knuutila, *Kansanhuumorin mieli: Kaskut maailmankuvan aineksina*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 554. Jyväskylä: SKS 1992, 92-95.

⁴ Ks. esim. Aarne Kinnunen: "Huumori". Teoksessa Markku Envall, Aarne Kinnunen ja Yrjö Sepänmaa (Toim.), *Estetiikan kenttä*. Porvoo: WSOY 1972, 200-202.

⁵ *Kokkojuhla Kankkulan kaivolla* 24.6.1960, *Heinäjuhla Kankkulan kaivolla* 5.7.1962, *Elojuhla Kankkulan kaivolla* 1.9.1962 ja *Kesä on tullut Kankkulan kaivolle — lakosta huolimatta* 24.6.1964. Annuli: *Tippavaaran vanhan isännän kootut seokset*. Helsinki: Kustannus Oy Lehmus 1965. Kiitän FK Tomi Ahtia Annulin pakinakokoelman saattamisesta käyttööni sekä analyysinäkökulman avaamisavusta.

⁶ Alun perin radion kevyttä ohjelmistoa nimettiin ajanvietteeksi. Vuonna 1947 yleisökipalun tuloksena keksittiin nimitys viihdemusiikki. Ville Zilliacus, "Sota-ajan musiikkipolitiikka". *Musiikin Suunta* 2-3/1991. Myöhemmin viihde termi yleisty ja korvasi vähitellen ajanviette-termin kokonaan.

⁷ Vilho Suomi, *Suomen Yleisradio 1926-1951*. Helsinki: Oy. Suomen Yleisradio Ab. 1951, 47.

⁸ Antero Alpola: "Radion ajanvietteohjelmat". *Suomen Sosialidemokraatti*, 14.10.1952.

⁹ Sarko: "Vekkulit eivät jonota radion oven takana". *Radiokuuntelija* 30/1957.

¹⁰ Matti Nukari & Erja Ruohomaa, *Ohjelmien summasta lähetyvirtaan*. Tutkimusraportti 8/1992. Helsinki: Oy. Yleisradio Ab. 1992. 65-68.

¹¹ Alpolo 1988, 205-210.

¹² Antero Alpolan haastattelu 17.6.1993.

arvostelu on tavallisesti ristiriitainen", toteaa Alpolo.⁹

Kanckulan kaivolla syntyi vaikeaan paikkaan, sillä tuolloinen ohjelmien lähetysideologia on nykyisessä radioteoriassa nimetty kuvaavasti lähettäjäkeskeiseksi. Taustalla on "ajatus kuuntelijasta, joka valikoi-matta ja keskittyneesti ottaa vastaan tarjotun ohjelma-aineksen".¹⁰ Yhtenäiseksi käsitetylle kuuntelijajoukolle suunnatun ajanvietteen tuli huvittaa mahdollisimman suurta yleisöä ja ärsyttää mahdollisimman harvoja.

Keinot yleisön miellyttämiseksi saattoivat löytyä miltei sattumalta. Antero Alpolan mukaan *Kanckulan kaivolla* -ohjelman alkuperäiset yleisön suosion takaajat olivat Tippavaaran isännän henkilöahmo sekä foxtrot-tyylinen musiikki. *Kanckulan Kaivolla* -ohjelmassa käytettiin studio-orkesteria, joka ristittiin leikkisästi hump-pa-hump-pa orkesteri Pump-pu-Veikoiksi; tässä yhteydessä syntyi myös hump-pa-termi. Ohjelmissa kuultiin lisäksi levymusiikkia sekä kolmea muuta orkesteria. Tippavaaran vanhan isännän vetovoimasta Antero Alpolalla on oma arvionsa. Alpolan sanoin suomalaista "yleisöä on aina kiinnostanut jokin kiellettyntuntuinen".¹¹ Tippavaaran ikivanhuksen pimeään puoleen kuuluivat viinan salapoltto ja sitä mukaa alituinen kotipolttosen hörppäily. Vaikka 1950-luvun lopulla alkoholin käytöllä pilailu onnistuttiin ujuttamaan ohjelmaan, ei se sujunut hankaluuksitta, kuten myöhemmin havaitaan. Sarjan yleisösuosioon saattoi tosin vaikuttaa sekin, että jaksoja tehtiin vain muutama vuodessa. Ohjelma ei kuluttanut itseään loppuun, arvioi Antero Alpolo itse.¹²

Pilkottu rakenne

Kanckulan kaivon perusasetelma on varsin selkeä ja yksinkertainen. Ohjelman tärkeiksi elementeiksi muodostuivat persoonalliset henkilöahmot sekä maalaismiljöö. Kanckulan sosiaalinen keskus on kunnan maineikas kaivo, jolle väki kokoontuu kesäiseen juhlintaan. Lähetyksissä on kyse ohjelmallisesta illanvietosta tai paikkakunnan muusta merkkitapahtumasta, josta tehdään radio-ohjelmaa. Tapahtumaa pitää koossa ohjelman juontaja tai kuuluttaja (ohjelmassa puhutaan myös *speakeristä*) Hannes Häyrinen, joka haastattelee Kanckulan paikkakunnan väkeä.

Kuuluttaja sitoo eri henkilöahmojen esittämät monologit tai dialogit yhteen. Monologit ovat irrallisia sketsejä, jotka rakentuvat puhuvan henkilön koomiselle diskurssille. Sketsit taas erotetaan musiikkiesityksillä. Rakenteen tiettyyn selkeyteen vaikutti epäilemättä ohjelman tekotapa. Antero Alpolan mukaan hän kirjoitti sarjaa Aune Ala-Tuuhosen kanssa puoliksi. Kummallakin oli omat henkilöahmonsensa, jolle osuudet kirjoitettiin. Vain alku- ja loppuspeakit pari teki yhdessä. Ala-Tuuhonen teki muun muassa Tippavaaran isännän, Neulasen Mantan, Kutuharjun Moosen ja Mannekiinikoulun rehtori Synnöve Pullon osuudet. Alpolo puolestaan kertoo kirjoittaneensa yleismies Jantusen, Hattusen Arskan ja luonnontutkija Sylfred Huilan. Jos toinen kirjoittajista tarvitsi kirjoittajakumppanin hahmoa johonkin repliikkiin,



Speaker Hannes Häyrinen haastattelemassa Kankkulan kaivon Yleismies Jantusta.
Kuva: SEA.

siihen kysyttiin lupa, kertoo Antero Alpolan sarjan kirjoittajaparin työskentelytavoista.¹³ Henkilövalikoima laajeni ja rönsyili ajan myötä.

Rakennerratkaisujensa takia *Kankkulan kaivolla* -ohjelmaa voi verrata vaudeville-perinteestä versoneeseen 1930-luvun toiminnalliseen, yhdysvaltalaiseen elokuvakomediaan. Vaudeville oli näyttelijäkeskeinen viihdemuoto, jossa itsenäisinä kokonaisuuksina toimivat kohtaukset soveltuivat periaatteessa esitettäväksi missä järjestyksessä tahansa.¹⁴ Rakenteeltaan samaan tapaan toimii musiikkinumeroiden rytmittämä radio-ohjelma *Kankkulan kaivolla*. Rakenteen pirstaleisuudesta huolimatta ohjelmalla on henkilöhahmojen kautta jatkuvuutta. Kuuntelijalla on mahdollisuus uppoutua tyypiteltyyn fiktiiviseen maailmaan, joka on selvästi arkitodellisuudelle vieras mutta silti ymmärrettävä ja kiinnostava.

Muutoksen pelkoa ja ilkeyttä

Kankkulan kaivon perusmotivointiin kuuluu uhka yhteisössä vallitsevan tasapainon horjumisesta.¹⁵ Kankkulan tunnusomainen koominen tilanne voi käynnistyä jonkun paikallisen henkilön ideoiman epäilyttävän innovaation esittelystä. Kyseessä voi olla esimerkiksi Tippavaaran vanhan isännän kehitelemä ohjus (isännän sanoin rohjus), jota hän tohkeissaan esittelee epäilevälle juontajalle.

Yhteisössä ollaan yleensä penseitä ja epäluuloisia vieraita kohtaan. Esimerkiksi Kankkulaan vuonna 1938 muuttanut Eino Neulasvuori on Neulasen Mantan puheissa edelleen toispaikkakuntalainen.¹⁶ Kollek-

¹³ Antero Alpolan haastattelu, 17.6.1993. Sarjan kirjoittajakunnassa oli ilmeisesti jonkin verran vaihtelua. Esimerkiksi sarjan ensimmäisinä lähetyksinä käsikirjoittajana oli myös Jukka Virtanen. Alpolan 1988, 206.

¹⁴ Henry Jenkins, *What Made Pistachio Nuts? Early Sound Comedy and the Vaudeville Aesthetic*. USA: Columbia University Press 1992, 89.

¹⁵ Asetelma on varsin tuttu eri fiktion lajeista. Ks. tarkemmin esim. Nealen ja Krutnikin esittelyä television tilannekomedian tavasta luoda perusjännitteitä kerronnalle. Steve Neale and Frank Krutnik, *Popular Film and Television Comedy*. Popular Fictions series. London and New York: Routledge 1990, 253.

¹⁶ Molemmat esimerkit ohjelmasta *Kokkojuhla Kankkulan kaivolla* 24.6.1960.

¹⁷ Jake Nyman, "Populaarikulttuurin Ylenantia". Teoksessa Ari Alm ja Kimmo Salminen (Toim.), *Toosa soi — Musiikki radion kilpailuvälineenä?* Tutkimus- ja kehitysosasto. Tutkimusraportti 1/1992, Helsinki: Oy Yleisradio Ab., 172-173.

tiivista pelkoa maalaiskylän juhlayleisössä herättää Pumpu-Veikkojen kilpailevaksi orkesteriksi tavan takaa tarjoutuva Rautalankatrio Rämänä. Yhtyeen johtaja Holger Lehmänen onnistuu uhkauksillaan saamaan esiintymismahdollisuuksia kokoonpanolleen. Varsinaista rautalankamusiikkia trio ei soita, vaan sävelmät ovat meluisia fokseja.

Räminäorkesterin rooli koomisena elementtinä on kiintoisa. Samaan aikaan kun teemaa käsiteltiin Kankkulassa, populaarimusiikki jouduttiin huomioimaan uudella tavalla Yleisradiossa. Keväällä 1963 aloitti toimintansa *Sävelradio*, jonka oli ohjelmatarjonnallaan tarkoitus tyydyttää kevyttä musiikkia kaipaavia radionkuuntelijoita. Silti tuokaan uudistus ei vielä tyydyttänyt ulkomaista rock'n rollia kaipaavia kuul- telijoita.¹⁷ *Kankkulan kaivolla* -sarja heijasteli verhotusti ajankohtaista,



Kauko Kokkonen on Kankkulan Yleismies jantunen (24.6.1964).
Kuva: YLE-kuvapalvelu.

myös yleisradioyleisössä näkyvää kulttuurista konfliktia. Epäilemättä osa radioyleisöstä suhtautui pelonsekaisella epäluulolla amerikkalaisperäiseen räminämusiikkiin. Räminämusiikin kustannuksella pilailulle oli varmasti olemassa tilaus. Esimerkiksi vuonna 1960 ärtynyt radionkuuntelija purkaa mieltään *Radiokuuntelijan* yleisöpalstalla: "Toiset hymyilevät "humppa-humppa" musiikille, mutta kyllä siinä itua ja melodiaa on enemmän kuin kaiken maailman rokissa. Enemmän Malmsténia ja yleensä 30-luvun kevyttä musiikkia!"¹⁸

Antero Alpolan mukaan *Kankkulan* tekijöiden alkuperäisenä tavoitteena oli poiketa niin sanotusta itäsuomalaisesta lupsakkuudesta ja luoda ilkeitä, itserakkaita, kateellisia ja röyhkeitä ihmisiä. Ne ovat ihmisiä, joissa "ei ole ollenkaan pehmeätä puolta".¹⁹ Tyypillisesti juontaja on eräänlainen ilkeilykohtausten avaaja, joka saa haastattelemalla ihmiset paljastamaan motiivinsa, joita he eivät ääneen päästessään lainkaan salaile. Kun kuuluttaja kyselee Kankkulan *Elojuhlissa* Neulasen Mantan viime puuhista, tämä paljastaa epäröimättä uuden likeyrityksensä aloittamisen motiivin. "Olen perustanut ulkoilmaravintolan Romppasen kiusaksi ja Matkustajakoti Sovun harmiksi", sanoo Manta.²⁰ Ilkeilyjen tarkoituksena on kilpailevan liiketoimen tai muun hankkeen vahingoittaminen. Naapureidensa mainetta kankkulalaiset mustaavat tavan takaa mehevin juoruin.

Ironia

Televisioviihdettä tutkineen James W. Chesebron mukaan silloin kun on kyseessä fiktio, jossa keskushahmot ovat intellektuaalisesti katselijan alapuolella ja heillä on yleisöään huonommat edellytykset hallita ympäristöään, voidaan puhua ironisesta kommunikaatiosysteemistä. Chesebron kirjallisuudentutkija Northrop Fryelta lainaama ja televisioviihteen analysointiin käyttämä malli sopii tältä osin myös radioajan vietteeseen.²¹

Selvimmän Chesebron esittelemät ironiset tilanteet näkyvät *Kankkulan kaivon* sketseissä, jotka rakentuvat draamalliselle ironialle niin, että kuuluttaja alkaa tajuta haastateltavan puhuvan hölmöjä. Tässä vaiheessa kuuntelija on mitä ilmeisimmin sekä kuuluttajan että muiden kohtauksen henkilöiden edellä.²² Tällainen koominen väärinkäsitys syntyy, kun Ronskilan Hilikka esittelee kuuluttajalle matkustajakoti Sovun pahviaamiaista. Aluksi hämmentynyt kuuluttaja yrittää selvittää tilannetta parhaansa mukaan. Hilikka on tosiaan omien sanojensa mukaan valmistanut pahvista voileipiä, mutta tuota pikaa selviää, että on kyse väärinkäsityksestä: olisi pitänyt valmistaa kahviaamiaisia.²³ Samantyyppinen hölmöläiskäänne syntyy, kun Kutuharjun Moose esittelee heinäkuisessa lähetyksessä kuuluttajalle Kankkulan uutta Patsaspuistoa. Moose kertoo kuuluttajalle totisena suuresta taidevarkaudesta: Patsaspuiston lumiukko on kesän myötä kadonnut.²⁴

Draamallinen ironia ei joka kerralla toimi henkilöiden intellektuaalisella vähäisyydellä ja hölmöläisyydellä pilailen. Oke Tuurin omintakeisesti personoiman Tippavaaran isännän haastattelutuokioissa ironia

¹⁸ *Radiokuuntelija* 20/1960.

¹⁹ Antero Alpolan haastattelu, 17.6.1993.

²⁰ *Elojuhla Kankkulan kaivolla* 1.9.1962.

²¹ James W. Chesebro, "Communication, values, and popular television series — A four year assessment". Teoksessa Horace Newcomb (Ed.), *Television: The Critical View*. Fourth Edition. USA: Oxford University Press 1987, 20-21.

²² Tarkemmin draamallisesta ironiasta Arne Kinnunen: Kinnunen 1972, 206.

²³ *Kesä on tullut Kankkulan kaivolle — lakosta huolimatta* 24.6.1964.

²⁴ *Heinäjuhla Kankkulan kaivolla*. 5.7.1962.

²⁵ Elojuhla Kankkulan kaivolla 1.9.1962.

²⁶ Kesä on tullut Kankkulan kaivolle — lakosta huolimatta 24.6.1964.

²⁷ Kaarina Karttunen, "Radiokieli silmätikkuna". *Otos* 6/1993, 4.

²⁸ Cay Idström, "Äänitarkkailusta musiikkipakinoihin". Teoksessa Maija Dahlgren, Tapio Lipponen ja Kari Vanhapiha (Toim.), *Studio Kymppi esittää: Ristivetoa Kankkulassa*. Juva: WSOY 1995, 192-193.

²⁹ Ks. esim. Henri Bergson, *Nauru: Tutkimus komiikan merkityksestä*. Ranskankielinen alkuteos *Le Rire. Essai sur la signification du comique* (1900). Suom. Sanna Isto ja Marko Pasanen. Helsinki: Loki-Kirjat 1994, 40-41.

³⁰ Ks. Kinnunen 1972, 202.

rakentuu sille, että kuuntelija tietää isännän ennen pitkää alkavan puhua kotipolttoisestaan. Kuuntelija havaitsee isännän vihjailut aina ennen kuuluttajaa, joka (kuuntelijoiden huviksi) liian myöhään yrittää kääntää keskustelua muihin, vaarattomampiin aiheisiin.

Kankkulan kaivon Elojuhlassa haastattelija yrittää epätoivoisesti anel- len saada kulttuurikilpailun voittanutta Mutkakorven Anttua esittä- mään bravuurinsa. Tippavaaran isännän imitoinnilla voiton vienyt Anttu ujostelee, mutta hän innostuu vähitellen. Tietenkin hän alkaa isännälle luonteenomaisia puheen sisältöjä mukailen tarinoida viinan kotitehtailusta.²⁵ Yleismies Jantusen hahmon ympärille rakennetuille sketseille on ominaista kaikinpuolinen yllätyksellisyys. Hänen osuuk- sissaan arkilogiikka kääntyy yllätyksellisesti päällelleen. Jantunen esit- telee hullunnerokkaita keksintöjään hieman *Tuntemattoman sotilaan* sotamies Honkajoen tapaisella vakaumuksella. Vuoden 1964 ju- hannuslähetyksessä Jantunen esittelee erikoisen kalliin kointappolät- kän. Hankinnan järkipärsäisyyttä hän perustelee ohjelmassa haastat- telijana esiintyvälle Antero Alpolalle:

Alpola: No, mutta yhtä hyvin koita voi iskeä vaikka sanomalehdellä.

Jantunen: No juu, se on kanssa hyvä konsti: Ja valitettavasti monet käyttää just sitä konstia. Mutta kalliiksi sekin tulee: tilata sanomalehti koin tappamista varten.²⁶

Lisää pilan aiheita

Radiopuhetta tutkineen Kaarina Karttusen mukaan Yleisradion puhe- ilmaisu on muovautunut radion kansanvalistus- ja sivistystehtävän myötä: "Radion välityksellä kirjakieltä puhuvat sivistyksen edustajat ikäänkuin astuivat olohuoneisiimme."²⁷ Äänenkäytön sopivuus oli tärkeä kriteeri radiotoimittajaksi pääsyssä. Musiikkitoimittajaksi 1940- luvulla pyrkinyt Cay Idström kertoo, miten äänikokeita valvonut Markus Rautio piti hänen ääntään monotonisena, ei radioon sopivana.²⁸ Ei olekaan ihme, että eri puhetapoja käytettiin ahkerasti *Kankkulan* "ra- diomaailman" sketsien aineksina.

Aivan keskeinen Kankkula-komiikassa on tietysti juontajan rooli. Hän käyttää perinteistä radioilmaisua, joka on alituisessa vaarassa mennä tärviölle lähetystilanteessa, kun äkkiväärät kankkulalaiset tuovat mukaan oman osuutensa. Radiojuontaja kokoaa asiallisesti ja informa- tiivisesti Kankkulan väen irralliset kuulumiset yhteen. Kuten jo aikai- semmin totesin, kuuluttaja puhuu nimenomaan kuuntelijoille. Asialli- nen radioilmaisu tarjoaa hyvät edellytykset parodiselle pilanteolle. Naurun teorian mukaan säännöt luovat tilaa komiikalle.²⁹ Toimiakseen komiikka tarvitsee myös vankan, "loogisen" rakenteen.³⁰ *Kankkulan kaivolla* -ohjelman vankka perusta on juontajavetoinen radio-ohjelma: juuri tätä loogista rakennetta ohjelman komiikka murentaa.

Esimerkiksi vuoden 1964 *Kankkulan* Juhannuslähetyks on rakennettu kahteen tasoon. Kuulijoille kerrotaan, että lähetyks alkaa poikkeukselli- sesti ammattinäyttelijöiden lakon takia Helsingin radiotalosta. Yleensä *Kankkulan kaivolla* lähetykseen kuuluu se, että juontaja korostaa ohjel-



Tippavaaran isäntä ja radiohaastattelija Häyrynen Kankkulan kaivolla -elokuvas-
(1960). Kuva: SEA.

man tulevan Kankkulan kunnasta. Nyt äänessä on itse tuottaja Antero Alpolo, joka sanoo puhuvansa Radiotalon studiosta. Alpololla on vieranaan yleismies Jantunen. Jantunen on tuonut Helsinkiin mukanaan ääninauja Kankkulan Juhannusjuhliilta. Tämänkertainen ohjelma rakentuu kehyskertomuksen ympärille. Yleismiehen tuomilta nauhoilta tarjoillaan radiokuuntelijoille *Kankkulan kaivon* väen juhlintaa. *Radiokuuntelija*-lehden ohjelman esittelyuutisessa Aune Ala-Tuuhonen kertoo, että Kankkulan Kotiseutumuseon yhteydessä toimiva Oy Ääniroisto Ab on äänittänyt kaikki paikkakunnan tilaisuudet kotiseutumuseota varten.³¹

Radioilmaisun parodiointiin kuuluu myös eräänlainen metatason pilailu. Joskus ohjelmissa on suoria viittauksia radiotoimittajiin ja heidän edustamiinsa ohjelmatyyppeihin. *Kankkulan* Juhannusjuhliissa 1960 Tippavaaran isäntä jaarittelee mikrofonin ääressä. Kärsimätön kuuluttaja sanoo isännälle: "Kuulostaa siltä, että lähetys kuuluu sarjaan

³¹ Kesä on tullut Kankkulan kaivolle — lakosta huolimatta 24.6.1964. Myös Aune Ala-Tuuhonen: "Kankkulan kaivo pyörii sittenkin" *Radiokuuntelija* 26/1964.

³² *Kokkojuhla Kankkulan kaivolla* 24.6.1960.

³³ *Ibid.*

³⁴ *Heinäjuhla Kankkulan kaivolla* 5.7.1962.

³⁵ *Kesä on tullut Kankkulan kaivolle — lakosta huolimatta* 24.6.1964.

³⁶ *Annuli* 1965, 102.

Eero Saarenheimo yleismies Jantusen jäljillä.”³² Eero Saarenheimo oli tuohon aikaan tunnettu radion esitelmäohjelmien toimittaja.

Toisinaan ohjelman sketseissä arkiologiikkaa murennetaan kielellisillä näppäryyksillä, joihin usein sekoitetaan jokin mieletön käänne. Komiikka syntyy arkitilanteiden käännteistämisestä, kun radiokuuluttaja häkeltyy ja jää tankkaamaan jonkin yksityiskohdan parissa. Vuoden 1960 *Kankkulan* Juhannusjuhlilla yleismies Jantunen esittelee kuuluttajalle paikkakunnan uutta vetonaulaa, eläintarhaa. Esittely muuttuu aina vain oudommaksi:

Jantunen: Tuolla on salamanteri.

Kuuluttaja: Ei näy mitään.

Jantunen: Ei tietenkään, kun se on salamanteri.

Julkinen manteri on sitten taas tuolla, ja se näkyikin paremmin.³³

Hieman samaan tapaan Jantunen esittelee toisessa ohjelmassa kuuluttajalle ennakkoon tulevaa eläintenkesytysnäytöstä. Jantunen arvioi muun muassa pyyn ominaisuuksia epäilevälle kuuluttajalle, jolle hän kertoo esityksen idean olevan pyyn pienemmisessä maailmanlopun edellä:

Kuuluttaja: Juu, vai niin. Ei tuo minusta tavattoman pieneltä näytä.

Jantunen: Juu, kattokaas, se säästää itteensä huomiseen. Vasta näytöksessä se suorittaa sen pienemisen. Ja kattokaa tuossa toisessa häkissä. Tossa noin. Tossa on toinen pyy. Näettekste.

Kuuluttaja: En minä mitään näe.

Jantunen: Siinä on toinen pyy. Se otti varaslähdön. Se on jo pienentynyt niin pieneksi, ettei sitä näe ollenkaan paljaalla silmällä.³⁴

Toimittajan tyhmillä kysymyksillä leikitellään usein. Toisinaan kuuluttaja saattaa saada tyhmään kysymykseensä todella osuvan vastauksen. Kankkulan Kotiseutumuseo on täynnä yllättäviä esineitä, joita museonhoitaja Kerttu Ylä-Mutkala esittelee:

Kerttu: Tuo on kilometritolppa.

Kuuluttaja: Sataviisi kilometriä! Minne täältä on sataviisi kilometriä?

Kerttu: Tarkkaan ottaen joka suuntaan. Mutta totta puhuen se on varastettu tolppa.³⁵

Naurettavuus puheessa

Kankkulan väessä erottuvat eri sosiaaliryhmät. Esimerkiksi kunnanlääkäri Antti Schockin puhetapa eroaa ohjelman murretta puhuvien kansanilmien äänenkäytöstä. Aune Ala-Tuuhoosen *Kankkulan kaivolla* -ohjelman ympärille kokoaman pakinakokoelman vuoropuhelussa kuuluttaja ilmaisee Antti Schockia haastatellessaan asian suoraan: "...ja me tuomme täten julki ilomme sen johdosta, että meillä on jälleen sivistyneistöä mukana", selittää kuuluttaja kaunopuheisesti.³⁶

Esimerkiksi yleismies Jantunen, Tippavaaran isäntä ja Ronskilan

Hilkka edustavat kansan ääntä, jota vasten taas lintutukija Sylfred Huilan tärkeilevän koukeroinen puhetapa toimii koomisena vastakoh- tana. Mai-Brit Heljon esittämä Kankkulan Myynti- ja Mannekiinikoulun rehtori Synnöve Pullo artikuloi napakasti huolitellulla kirjakielellä. Seppo Knuuttilan mukaan kaunokirjallisuudessa koominen momentti sijoittuu usein toistensa yhteyteen saatettujen kielien keskinäiseen vie- rauteen.³⁷ Myös *Kankkulan* komiikkaa rakennetaan eri puheta- pojen kohtaamiselle.

Tippavaaran isännän puheenparsi on voimakkaan murteellista. Esimerkki on *Kankkulan* vuoden 1960 *Kokkojuhlasta*, jossa isäntä esittelee Tippavaaran vesistöä:

Tippajärven nimi on kans muutettu. Se on ny Tippavesi. Luannonmaisema on siis ny tälläittii: Ens pyäree Tippajoki, jossa vesi kiärtää. Se laskee vetensä Tippaveteen ja siitä se jatkaa kulkuuan, kunnes tulee vastaan Vissyvesi. Vissyvesi on ihan piäni järvi. Siitä Tippajoki jatkaa taas kulkuansa ja laskee runsasvetiset vetensä Kuper- keikkaveteen. Ja siitä takaisin Tippaveteen.³⁸

Karnevalismi

Ohjelman varsin keskeistä Tippavaaran isännän hahmoa voi tarkastella myös karnevalismin kautta. Olli Alho arvioi mykkää elokuvakomediaa bahtinilaisen groteskin realismin käsitteen kautta. Groteskin realismin karnevalistiseen ajatukseen kuuluu, että kaikki henkinen, juhlava ja abstrakti kyseenalaistetaan. Alhon mukaan ”mykässä komediassa juuri välineen, ihmiskehon vaatimuksista tulee naurun keskeinen lähde: päänsärystä hikkaan, viinanhimosta seksuaalisiin haluihin ja selän kutiamisesta kurnivaan nälkään”. Eli ihmisen olisi henkisyytensä voimin kyettävä kontrolloimaan toimiaan, mutta koomisessa diskurssissa käy juuri päinvastoin.³⁹

Tällainen kontrollin horjumisella leikittelevä koominen asetelma toteutuu tuon tuosta *Kankkulan* äänimaailmassa. Tippavaaran van- huksen elämän keskiössä ovat pontikkatehdas ja alituinen naukkailu. Kun kuuluttaja kysyy isännän kuulumisia, tämä kommentoi miltei välittömästi kielletyn yhtiönsä toimia. 24.6.1960 vuoropuhelu käynnistyy vanhuksen osalta näin: ”Hyvin mänee. Mun tarttee heti huomauttaa, että Tippayhtiön nimi on ny yhtiökanisterisa Tippavaaran Vesitehtaat.”⁴⁰

Isännän 105-vuotias olemus on yleensä horjahteleva, huolimaton ja hän saattaa esiintyä ”suu somasti raollaan ja parta iltatuulella vätvät- täen”.⁴¹ Tippavaaran isännän rinnakkaishahmoksi voi ottaa Uno Tur- hapuron, jossa Jukka Sihvosen mukaan henkilöityy eräänlainen kar- nevalisoitu, groteski mieskuva.⁴² Tippavaaran vanhus edustaa radio- hahmona jossain määrin Uno Turhapuron tapaan groteskia ruumis- ta, joka on sopusuhtaisen klassisen ruumiin vastakohtana hajanainen ja epämuodostunut. Mutta siinä missä Turhapuro hamuaa ruuan ja naisten perässä, Tippavaaran ikivanhuksen ajatuksissa on alkoholi.

Groteskin olemuksen lisäksi hahmojen karnevalismissa löytyy

³⁷ Knuutila 1992, 98.

³⁸ *Kokkojuhla Kankkulan kaivolla* 24.6.1960. Kirjoitusasu poimittu Annuli 1965, 81-82.

³⁹ Alho 1988, 215-217.

⁴⁰ *Kokkojuhla Kankkulan kaivolla* 24.6.1960.

⁴¹ Annuli 1965, 79.

⁴² Ks. Uno Turhapuron hahmon karnevalistisesta groteskiudesta. Jukka Sihvonen, *UT — Tutkimusretkiä Unolandiaan*. Helsinki: Kirjastopalvelu 1991, 12-13.

⁴³ Ibid., 18.

⁴⁴ Katerina Clark and Michael Holqvist, *Mikhail Bakhtin*. Cambridge, Massachusetts, and London: Harvard University Press 1984, 320.

⁴⁵ *Elojuhla Kankkulan kaivolla* 1.9.1962.

⁴⁶ Tarkemmin karnevalistisesta käyttäytymisestä. Alho 1988, 90.

⁴⁷ *Helsingin Sanomat* 26.4.1960.

toinenkin yhtäläisyys. Molemmissa on ripaus vastarannan kiisken klassista hahmoa. Nimismiehen kanssa napit vastakkain olevassa Tippavaaran isännässä on Turhapuron tapaan aineksia sekä fantasioivaan samastumiseen että halveksuvaan hylkäämiseen. Populaarit komediat sisältävät sekä yhteiskuntakriittistä että niin sanotusti säilyttävää ainesta. Populaarikomedian kriittisyys on kuitenkin vain sopivuuden rajapinnan tunnustelua, ei kumouksellisuutta.⁴³ Puhtaasti bahtinilaisessa käsityksessä karnevalistisella diskurssilla on selvempi yhteiskunnallinen kytkentä.⁴⁴

Kankkulan kaivolla -sarjan suhde suomalaisyhteiskuntaan tulee esiin siinä, että ohjelmasarja koettelee pilailun aiheillaan kuuntelijoiden sopivuuskäsityksiä. Alkoholilainsäädännöstä piittaamaton Tippavaaran isäntä pilkkaa asenteellaan jatkuvasti virallista kulttuuria. Hänen hahmonsäätönsä asettuu kansallisen kirjallisuutemme antisankareiden jatkumoon. Silti isäntä on perusolemukseltaan selviytyjä. Esimerkiksi siinä missä Ryysyrannan Jooseppi tai Juutas Käkriäinen ovat hivenen traagisia olosuhteiden uhreja, Tippavaaran vanhaisäntä toimii suurenen ympäristöään manipuloiden Kankkulan suljetussa maailmassa.

Karnevalisoituun kerrontaan usein kuuluva seksuaalisuus on *Kankkulan kaivolla* -sarjassa varsin peiteltyä. Tämä johtuu epäilemättä tuonakaisista kirjoittamattomista Yleisradion sopivuussäännöistä, joita sivusin aikaisemmin. Naisiin kohdistettuja kaksimielisyyksiä viljellään silloin tällöin. *Kankkulan Elojuhilla* Neulasen Manta kertoo kuuluttajalle, että Ronskilan Hilikka maksaa vaatepukimon laskunsa ulkona luonnossa. Kuuluttaja häkeltyy tuttuun tapansa ja johdattelee haastatellun vaivihkaa uuteen aihepiiriin.⁴⁵

Kankkula-sarja kuului radion kesäkauteen. Keskikesällä juhliittiin juhannusta, helleaikaan riemuittin Heinäjuhilla ja syksyllä vietettiin Elojuhlia. Tästäkin löytyy kerronnan tasolta lisäsidoksia karnevaaliperinteeseen. Juhlahumun takia *Kankkulan* ihmiset tavallaan odotetusti voivat käyttäytyä nurinpäin käännetyn maailman mukaisesti.⁴⁶

Vastenmielinen vai herttainen

Kankkulan kaivolla -sarjassa pelataan suomalaisia kiinnostavalla kielellä aineksella, kuten Antero Alpola mainitsee. Karnevalistinen Tippavaaran isännän hahmo olikin vuonna 1960 julkisuudessa paheksuttavana. Väline huomioiden yllättävää ärtymystä herätti radiohahmon 'ulkomuoto'. Kansalaisjärjestöjen Rahtiustoiminnan Keskusliiton hallitus pyysi radion johdolta "ulkonaisestikin niin vastenmielisen ja tymeän henkilöhahmon" kuin Tippavaaran isännän poistamista radio-ohjelmista, koska hahmon kautta ihannoitiin pontikankeittoa ja sala-kauppaa. Radion ohjelmaneuvosto ei kuitenkaan ryhtynyt toimenpiteisiin. Perusteluissaan se toteaa ilmeisen leikkisästi, että *Kankkulan kaivolla* -ohjelmasta 96 prosenttia on muuta kuin mainitun isännän esiintymistä.⁴⁷

Kankkulan kaivolla -sarjan valitseminen rahtiustoiminnan julkisuus-kampanjan välineeksi on ymmärrettävää. Myönteisen yleisöpalautteen

määrän perusteellakin sarja sai kuuntelijoilta paljon huomiota. Muun muassa "Harras kuulijajoukko Hyvinkäältä" lähettää "Kiitokset herttaiselle Tippavaaran isännälle, Mantalle, mainiolle kuuluttajalle ja kaikille".⁴⁸ Kenties ylimääräinen mediajulkisuus vain lisäsi Tippavaaran isännän vastarannankiiskeyteen liittyvää karismaa, koska pelkoja isännän hahmon sensuroinnista näkyy *Radiokuuntelijan* yleisönosastossa myöhemminkin. "En voi käsittää, miksi paras humoristi poistetaan ohjelmistosta. Onko Suomessa tosiaan niin lapsellisia tyyppisiä, että kieltävät Tippavaaran esiintymisen", tuskailee lehden yleisönosastokirjoittaja vuonna 1963.⁴⁹

Ohjelmasarjan lähetystauot huolestuttivat kuuntelijoita. *Kankkulan kaivon* talvista jäätymistä valittava "Humpan ystävä" arvioi ohjelman parhaaksi ajanvietteeksi vuosiin: "Antakaa edes pumppuveikkojen soittaa pari kertaa kuukaudessa."⁵⁰ Kajaanilaisen kuuntelijan arvioissa paljastuu hyvin ohjelman voimakas vaikutus ja poikkeavuus radioajanvietteen peruslinjasta: "Kyllähän se melko hullua ja mielettöntä huumoria oli, mutta oli siinä hyviäkin välähdyksiä. -- Perheilloissahan on kyllä yhtä ja toista mukavaa, mutta linja on jo toinen."⁵¹

Vuonna 1960 *Kankkulan* hahmot siirtyivät myös valkokankaalle. Aarne Tarkaksen ja Toivo Särkän ohjaama elokuva *Kankkulan kaivolla* oli vuoden 1960 kotimainen yleisömenestys, mutta kriitikoilta puskarfarssi sai arvatenkin moiteryöpyä.⁵² Antero Alpola ja Aune Ala-Tuuhonen eivät olleet mukana elokuvahankkeessa.

Murroskohta

Miksi *Kankkulan kaivosta* tuli pitkäaikainen yleisösuosikki? Aluksi on luonnehdittava ohjelman syntyajankohtaa. Radion ohjelmien historian kautta näkyy jonkinlainen saumakohta. Samana vuonna 1958 kun *Kankkulan kaivolla* alkoi, päättyi kuunnelmasarja *Suomisen perhe*, joka oli jatkunut 20 vuotta. Sarjaa tutkinut Ari Honka-Hallila kirjoittaa:

Suomisen perhe on psykohistoriallisesti tärkeä populaarikulttuurin tuote, sillä se johdatti ja opasti suomalaisia radionkuuntelijoita ja elokuvayleisöä yli sota-ajan. Suomalaiset saivat mahdollisimman todentuntuisen samastumiskohteen helsinkiläisestä ideaaliperheestä, joka selvisi samoista ongelmista, mihin omakin perhe päivittäin törmäsi.⁵³

Suomisen perhe oli suomalaisperheen ideaalikuva. Hieman samaan tapaan suomalaisperheen ideaalilapsia ja lapsuutta luodattiin Markus Raution *Lastentunneilla*, jotka olivat päättyneet pari vuotta ennen *Suomisen perhettä*. Vaikka *Kankkulan kaivolla* edustaa eri lajityyppiä kuin edellä mainitut ohjelmasarjat, asioiden yhteydellä voi spekuloida. Väline huomioiden varsin rajua — Alpolan sanoin ilkeää — huumoria sisältäneen hupisarjan menestys kytkeytyy kuuntelijakunnan parissa ilmenevään tilaukseen.

Sotienjälkeistä suomalaista kulttuuri-ilmapiiriä Armi Kuuselan hahmon kautta arvioidessaan Markku Koski ja Leo Lindsten viittaavat

⁴⁸ *Radiokuuntelija* 40/1960.

⁴⁹ *Radiokuuntelija* 7/1963.

⁵⁰ *Radiokuuntelija* 41/1961.

⁵¹ *Radiokuuntelija* 5/1961.

⁵² Kari Uusitalo, *Suomen Hollywood on kuollut. Kotimaisen elokuvan ahdinkovuodet 1956-1963*. Suomen Elokuvasäätiön julkaisusarja n:o 12. Hyvinkää: Suomen Elokuvasäätiö 1981, 100, 105.

⁵³ Ari Honka-Hallila, "Fiktiivisen henkilön todellinen kuolema: Tapaus Yrjö Tuominen/Väinö Suominen". Teoksessa Pirjo Ahokas, Otto Lappalainen ja Jukka Sihvonen (Toim.), *Arjen merkit. Arki, taide ja tutkimus*. Helsinki: Kirjastopalvelu Oy 1991, 245-251, erit. 250.

⁵⁴ Markku Koski ja Leo Lindsten, *Armin vuodet*. Jyväskylä: Love Kirjat 1982. Passim. erit. 32-38, 92-93.

⁵⁵ Neale and Krutnik 1990, 92-93.

⁵⁶ Viitaan tässä bahtinilaiseen erontekoon monologisen ja polyfonisen diskurssin välille. Vaikka Bahtin analysoi esimerkissään Dostojevskin kerrontaa, on hänen analyysinsä yleisesti tulkittu laajemmin: polyfonisuus on ymmärrettävissä ihmisen olemassaoloon kuuluvaksi moniarvoisen kommunikaation edellytykseksi. Ks. esim. Clark and Holqvist 1984, 251-252.

vuoden 1952 murrokseen, jolloin avautuivat optimistisemmat kansalliset talousnäkymät.⁵⁴ Heidän mukaansa länteen kallistumisen myötä kulttuuri-ilmapiiri ja kansalaisten mielialat kevenivät. Ehkäpä tämän murroksen voi ajatella näkyvän myös 1950-luvun lopun radioajanvietteessä. Kenties sotakorvauksista selvinneet suomalaiset kaipasivat jo toisentyypistä ohjelmaa. Edellä sivuttua Chesebron termistöä myönteillä voi todeta, että radioajanvietteeseen tukeutui tältä osin ironiaan. Vaikka *Suomisen perhe* ja *Lastentunnit* eivät olleet Yleisradion ohjelmaluokituksen mukaan ajanvietteohjelmia, todennäköisesti kuuntelijalle luokituksilla ei ollut merkitystä. Kuuntelijalle ohjelmat olivat ajanvietettä.

Nealen ja Krutnikin mukaan koomiseen kerrontaan kuuluvat sopimattomuus ja epäuskottavuus, jotka taas suhteutuvat lajityypin ja kulttuurin ajankohdalle tunnusomaisiin konventioihin. Näin koomediaan kuuluvat moninaiset muodot ovat suhteessa kulttuurin ja sosiaalisen käyttäytymisen muotoihin ja normeihin.⁵⁵ *Kankkulan kaivon* turvallinen kehys oli edellä mainittu ironinen kommunikaatiosysteemi, jonka tuntomerkinä on vaikkapa muutamien sarjan hahmojen hölmöläisyys. Lisäksi kokonaisuuteen kuuluivat hölmöläiskontekstista uloskasvaneet henkilöahmot, joilla taas oli varsin laaja koominen repertuaari.

Mutta oliko *Kankkulassa* karnevalistista norminvastaisuutta? Eräällä tavalla ohjelma manifestoi kansallisen radion kautta arvojen polyfoniaa hillityllä karnevalismillaan.⁵⁶ Ohjelman sisällä syntyi virallisen kielen ja kansanomaisen puhetavan välille. Tämä dialogi sai sosiaalisen kaukupohjan kiinnostuneesta radioyleisöstä, jolle keskeisten henkilöahmojen groteskius ja antikulttuurinen karisma olivat ilmiselvästi kuuntelumielihyvän lähteitä. Ohjelma sai aikaan liikehdintää myös niin sanotun virallisen kulttuurin piirissä, kun Tippavaaran isännän hahmon sopivuus radioesiintyjänä kyseenalaistettiin. *Kankkulan* karnevalismi toteutuu puhtaaimmin Tippavaaran isännän, yleismies Jantusen ja Ronskilan Hilkan hahmoissa, jotka hylkäävät virallisen kulttuurin kielen ja ilmaisevat itseään vitaalin kansanomaisesti. Ja hahmot kuvataan — kuin sivumennen karnevalismin oppien mukaan — hiukan olemukseltaan repsahtaneiksi.

Ilmeistä on, että *Kankkulan* karnevalismia ei olisi syntynyt ilman suomalaisten moraalialueen varjelevaa Yleisradion sopivuussäännöstöä. Antero Alpolan harmittelemat rajoitukset olivat tartuntapinta, johon ohjelman parodioinnilla ja vihjailuilla ryyditetty karnevalismi kiinnittyi. Kuten Antero Alpolan sanoi, ohjelman tarkoitus oli pelkästään huvittaa. Mutta sarja antoi säännöillä, normeilla ja arvoilla pilaillessaan suomalaisten nauraa varsin monille asioille — ehkäpä ennen muuta tärkeilylle.

Varovaisuudestaan huolimatta ohjelma edusti radioajanvietteessä aiempaa ronskimpaa huumoria. Sotienjälkeinen suomalainen yhteiskunta oli kuitenkin kypsä ottamaan vastaan tämäntyyppisen ohjelman. *Kankkulan kaivolla* aukoi reittiä, jonka vanavedessä seurasi Spede Pasanen meluisilla radio-ohjelmillaan. Radiohuumori sai uusia sävyjä. Nuorisokulttuurin nousu alkoi luoda paineita radion populaaristamiseen. 1960-luvun alusta lähtien televisio toi voimistuvan lisänsä po-

pulaariin julkisuuteen. Tältä osin yhteiskuntaan syntyi kulttuurista moniarvoisuutta, jota *Kankkulan väen* karnevalismikin edustaa.

Sarja loi maailman, jonka henkilöhahmoissa oli sekä ennakoitavuutta että annos yllätyksellisyyttä. Vankkumatonta yleisönsuosiota nauttanutta *Kankkulan kaivolla* -sarjaa tehtiin Yleisradiossa kaiken kaikkiaan 53 jaksoa, jotka löytyvät Radioarkistosta. Viimeisen kerran suviehtoota vietettiin perinteikkäällä kaivolla 4.7.1970.